

Становище

от доц. д-р Теодора Бориславова Тошова

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, Българска академия на науките по конкурс за заемане на академична длъжност „**доцент**“ по професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „**Хидробиология**“, за нуждите на ИГ „Биоиндикатори, мониторинг и екологична класификация на сладководни екосистеми“, секция „Биоразнообразие и функциониране на сладководни екосистеми“, отдел „Водни екосистеми“ към Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ), Българска академия на науките (БАН), обявен в Държавен вестник, бр. 48/ 07.06.2024 г.

Становището е изготвено в изпълнение на Заповед № 50/05.08.2024 г. на Директора на ИБЕИ-БАН доц. д-р Владимир Владимиров.

Документи за участие в обявения конкурс за академична длъжност „доцент“ е подал единствен кандидат – **гл. асистент д-р Виолета Георгиева Тюфекчиева** от ИБЕИ-БАН.

Д-р Виолета Тюфекчиева има дълъг стаж по специалността, над 32 години, като работи в Института по зоология на БАН в периода 1995 – 2010 г. и в ИБЕИ – БАН – от 2010 г. досега. През 2014 г. Виолета Тюфекчиева защитава дисертационен труд на тема “Състав, разпространение и екология на разред Plecoptera (Insecta) в България” и придобива образователната и научна степен "доктор" по “Хидробиология”. От 2014 г. досега тя е главен асистент в ИБЕИ - БАН.

Подадените материали са изготвени прецизно и те съдържат необходимите административни документи и публикации във връзка с конкурса. Те са в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и правилниците за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности на БАН и ИБЕИ за приложение на този закон.

Извън публикациите, свързани с дисертационния труд (общо 3 броя) в обявения конкурс д-р Виолета Тюфекчиева е представила общо 29 публикации, разпределени по групи както следва: 9 публикации в **група с показатели В** и 20 публикации (12 броя в научни списания и 8 броя глави от книги) в **група с показатели Г**. Всички са в съавторство с учени от България и чужбина, като в 4 от тях тя е водещ автор.

Публикациите в научни списания са разпределени по квартали както следва: 5 броя са в списания с първи квартал (Q I) (Diversity - 1, Nature - 1, Nature Ecology & Evolution - 1,

Scientific data -1 и Water -1 брой), 1 брой - в Q2 (Ecologica Montenegrina), 4 броя - в Q3 (Acta zoologica bulgarica) и 11 броя са в списания с Q4 (Acta zoologica bulgarica – 8 и Ecologia Balkanica – 3 броя). От изброените по квартали статии 4 броя са публикувани в списания, които са индексирани само в Scopus (имат Scimago Journal Rank (SJR) и са без импакт фактор.

Към показателя в **група Д** Виолета Тюфекчиева е представила списък от 126 цитирания в реферирани в световните мрежи Web of Science и Scopus списания. Наукометричният *h-index* според Scopus е 8, а според Web of Science - 6.

Прегледът на представените от д-р Виолета Тюфекчиева наукометрични показатели показва, че всички минимални изисквания за заемане на академичната длъжност "доцент" са изпълнени и надхвърлени - общо 141 точки за публикациите в индикаторна група В (минимално изискване 100 точки), 303 точки за публикациите в група Г (минимално изискване 220 точки), а броят на цитиранията е 126, което води до 252 точки в група Д (минимално изискване 60 т.). Сумарният брой точки по показателите е 746 точки при изисквания за минимум от 430 точки. Броят на публикациите с импакт фактор е 17, при минимално изискване от 10 броя. За публикациите с повече от 30 автори (Haase et al. 2023; Sinclair et al. 2024) са представени писма от водещите автори за приносите на д-р Тюфекчиева в изследванията.

Представената справка на приносите отразява обективно изследователската работа на д-р Виолета Тюфекчиева. Научните ѝ приноси са главно върху фаунистиката, зоогеографията и екологията на перлите (Insecta: Plecoptera). Тъй като перлите са една от най-застрашените групи насекоми и са биоиндикатор за екологичното състояние на водните екосистеми и качеството на водите, част от изследванията са свързани с природозащитния статус на плекоптерна фауна. Изследванията върху тази група насекоми са отразени в 19 научни публикации. Поради сходство в екологичните особености на насекоми от различни разреди част от тези публикации са в комбинация с данни за видове от разредите Ephemeroptera и Trichoptera, но приносите на д-р Тюфекчиева са ясно разграничими. Научните приноси върху разред Plecoptera могат да бъдат обобщени накратко в следното:

Фаунистични приноси:

За първи път са установени три нови таксона за фауната на България – два вида и един подвид:

- *Protonemura rauschi* Theischinger, 1975 – с. Малко градище, обл. Хасково
- *Isoperla chius* Zwick, 1978 – поток при с. Маджари, обл. Хасково
- *Brachyptera beali beali* (Navás, 1923) – от р. Луда река в Пирин.

В резултат на целенасочени изследвания са получени данни за видовия състав на разред Plecoptera в редица водоеми в България и Северна Македония. За 19% от видовете, разпространени в България, са разширени знанията за разпространението им. Те принадлежат към родовете *Amphinemura*, *Arcynopteryx*, *Besdolus*, *Dinocras*, *Isoperla*, *Leuctra*, *Nemoura*, *Perla*, *Perlodes*, *Siphonoperla* и *Taeniopteryx*. Получени са нови данни за разпространението на 4 таксона в Северна Македония.

Зоогеографски приноси

Направена е зоогеографската характеристика на представителите на разред Plecoptera от 22 планински и полупланински реки в България и 16 в Северна Македония. Направено е обобщение, че доминират перлите от европейския и палеарктическият комплекс (78%).

Редица работи са посветени на ендемичните и редки видове перли от България. У нас са разпространени 31 ендемични таксона, като преобладават балканските ендемити (19 вида и 2 подвида). Броят на българските ендемити е десет.

Дефинирана е най-северната точка от известното разпространение на редкия вид перла *Brachyptera beali beali* в Северна Македония - река Ореовечка.

Приноси с конзервационно значение:

Направена е оценка на конзервационната значимост на плекоптерната фауна на България и Северна Македония, което има значение за опазването на видовете. Над 50% от българските видове са разпределени в следните категории на IUCN: 1 - изчезнал, 2 - регионално изчезнали, 2 - вероятно изчезнали, 22 - критично застрашени, 9 - застрашени и 21 уязвими вида. От българския участък на река Дунав се смятат за изчезнали 3 вида перли - *Taeniopteryx nebulosa* (Linnaeus, 1758), *Oemopteryx loewii* (Albarda, 1889) и *Marthamea vitripennis* (Burmeister, 1839).

Екологични приноси

Направена е комплексна оценка на различни фактори (типове субстрат, надморска височина, хидрологични, физични и химични параметри), имащи значение за разпределението и обилието на перлите. Вертикалният градиент, температурата и органичното натоварване са сред основните фактори, които влияят върху видовия състав и популационната плътност на представителите на разред Plecoptera.

Приноси за таксономичното и функционално разнообразие на бентосните организми в континентални води; екосистемни функции

Получени са данни за видовия състав на водните безгръбначни животни от значителен брой лентични (язовири и естествени езера) и лотични водоеми (реки и потоци) на територията на България и са съставени съответните фаунистични списъци.

Представени са резултати за разпространението на инвазивни видове водни безгръбначни в България в това число *Corbicula fluminea* (O.F.Müller, 1774) (Източнобеломорски речен басейн), *Dreissena polymorpha* (Pallas, 1771) (Bivalvia) (яз. Бебреш, яз. Христо Смирненски, яз. Огняново, яз. Йовковци – стена и яз. Йовковци - опашка), *Potamopyrgus antipodarum* (Gray, 1843) (Gastropoda) (Девненска река) и др.

Направени са оценки на екологичното състояние и екологичния потенциал на водни тела.

Анализът на таксономичното и функционалното биоразнообразие в съобществата на макробезгръбначните в рамките на мащабно европейско изследване, където д-р Тюфекчиева участва, показва че след 2010 г. има известно намаляване на ефекта от прилаганите мерки за подобряване качеството на водите върху биоразнообразието.

Подчертава се ролята на дългосрочните изследвания при анализ на ефектите от изменението на климата върху биоразнообразието на екосистемите.

Извън конкурса е представен допълнителен списък от 12 научни публикации на д-р Тюфекчиева, които са в съавторство с други изследователи. Тя участник във внушителен брой изследователски проекти (над 44 броя) на разнообразна тематика, финансирани от ФНИ, МОН, МОСВ и други, както и в 30 броя научни форуми.

Заклучение: Прегледът на представените документи и научната продукция на д-р Тюфекчиева показва, че тя е изследовател с ясно обособен научен профил и компетентност в областта на хидробиологията. Въз основа на изложеното, както и на моите лични впечатления, убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да подкрепят избора на **гл. ас. д-р Виолета Георгиева Тюфекчиева** за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 4.3. "Биологически науки", научна специалност "Хидробиология".

03.10.2024 г.

София

/доц. д-р Теодора Тошова/